

AZ
ISTENI KISDED
TANITÁSA

— SZALÉZI-MŰVEK —

LELKIÉLET KIS KÖNYVEI

43.

BÉKÉMET ADOM NEKTEK!

100 oldal, ára 1.30 P.

44.

Németh István

ADVENTI ÖRÖMÖK

Szemelvények hátrahagyott írásából

110 oldal, ára 1.— P.

45.

Erdey Ferenc

A LÉLEK MAGÁNYÁBAN

Elmélkedések lelki napra

110 oldal, ára 1.— P.

46.

Erdey Ferenc

A FATIMAI CSODA

III. kiadás, 130 oldal, ára 1.30 P.

47.

Erdey Ferenc

PRAEDIXI VOBIS!

116 oldal, ára 1.— P.

**AZ ISTENI KISDED
TANITÁSA**

LELKIÉLET KIS KÖNYVEI

52.

P. CONSIDINE

AZ ISTENI KISDED
TANITÁSA

SZALÉZI MŰVEK

Nihil obstat. Carolus Szitkey S. S. censor
dioecesanus. Imprimatur. No. 6251/1943.
Vacii, die 9-a Octobris 1943.
Dr. Kovács Vincentius consecratus Epi-
scopus, Vic. Gen. Eppalis substit.

Fordította :
KŐMŰVES ÉVA

9042 — Don Bosco Nyomda, Rákospalota
Felel: Sarkadi J. Alajos.

ELŐSZÓ

P. Considine írásai már a katolikus világ közkincsévé lettek. A derűs lelkű jezsuita atya a vallásos öröm apostola s így valóságos miszsiót teljesít napjainkban. A jelen könyvecske különösen értékes számkra, mert ezt P. Considine maga írta le ebben a formában s így sokkal értékesebb, tartalomban is, stílusban is többet nyújt, mint eddigi könyvei, melyeknél inkább csak az ő lelki tanácsainak hiányos összeírásáról lehetett szó.

A fordításnál igyekeztünk hűségesen tolmácsolni a nagy lelkivezető gondolatait. Reméljük, hogy a magyar közönség szívesen fogadja könyvecskénket és lelki támasznak tekintti a megpróbáltatás napjaiban.

Az isteni gyermek üzenete

Az első karácsonyon megszületett Krisztus nyomoruságos földünkre s azóta évről-évre betér szívünkbe az Ő kegyelmével. Ezért jogunk és kötelességünk, hogy köszöntsük Őt és pedig úgy, ahogy Ő azt kívánja. Hogy ne okozunk Neki csalódást, kérdezzük meg magunktól, vajjon mi indította Őt arra, hogy ilyen különös alakban jelent meg közöttünk. Magunktól sohasem jutott volna eszünkbe, hogy az ég és föld Teremtője kisgyermekként jöjjön el közénk.

Mindenekelőtt világos, hogy látogatásával békés szándékai voltak. Igaz, hogy Ő a „seregek Ura“, de ezúttal csakis békére gondol. Ezért jön egyedül, fegyver és őrizet nélkül. Még a születését hirdető angya-

lok is azonnal visszatérnek a mennybe, ahonnan jöttek, mihelyt küldetésüknek eleget tettek. Ettől kezdve egymagában akarja a rábízott feladatot elvégezni. Ezért visszaküldi őket az égi palotába, ahonnan Ő maga leszállt.

„Kisded született számunkra és fiú adatott nekünk.“ Isten kisgyermek alakjában lépett az Ő földi birodalmába, mint anyjának, Máriának igazi és egyetlen gyermeke s kész volt magára venni gyermekségének minden következményét. Hosszú, nehéz esztendők állnak előtte. Van-e gyámoltalanabb lény, mint a kisded, mely sem járni, sem beszélni nem tud? Az Úr mindezt előre látta és készségesen elfogadta. Mérlegelte a kockázatot s még csekélyebbnek találta, mint amennyit vállalni szándékozott. Ha azonban gyermekké lesz, emberi gyermekké, emberi testtel és emberi lélekkel, melyben az Istenség második Személye lakozik, ak-

kor tökéletes gyermekké kell lennie, a bájos gyermek varázsos vonzóerejét kell kisugározni magából. A gyermekség tavaszi fuvallatként lengi körül szívünket, a gyermekség kikeleti rügyfakadás, életbimbó. A Kisdéd Jézus Jessze gyökerének bimbója volt; maga az Istenség öltött benne látható alakot. Ontotta hát magából az élet tavaszi pompáját, a kegyelem édes fuvallatát.

Isten eljött, hogy megismertesse magát az emberekkel, hogy „bemutatkozzék“ nekik s ezt a szerinte legalkalmasabb időben és módon tette. Isten az örökkévalóság óta mérlegeli terveit, semmit sem tesz ok nélkül. Ezért minden, még a legkisebb körülmény is jelentős, és hozzásegíthet ahhoz, hogy Őt jobban megismerjük, helyes képet alkossunk Róla, helyesen érintkezzünk Vele. Mi hát az isteni gyermek üzenete?

1. Az első az, hogy *ne féljünk* Tőle. Senki sem fél egy kisdedtől.

„Békesség a földön a jóakarató embereknek“, énekelték az angyalok. Vessük el hát mi is magunktól a helytelen istenfélelmet, ha „jóakaratóak“ vagyunk, vagyis általában törekszünk parancsait megtartani. Igaz, hogy Ő a mi eljövendő Bíránk is, aki villámlás és mennydörgés közepette jelent meg az Ószövetségben a Sinai hegyen. Most azonban nem ítéletünkre, hanem megváltásunkra jön, mint a jó Pásztor, aki megkeresi elveszett báránykáját, mint az irgalmas szamaritanus, aki meggyógyítja sebeinket. Úgy jó most, mint a béke Fejedelme, senkit sem akar elrettenteni, ezért választja a bájos Kisdéd alakját. A gyermektől senki sem fél, a gyermek magához vonz mindeneket.

Éppen a buzgó és jámbor lelkek közt akadnak sajnos sokan, akik egészen hamis, méltatlan képet alkotnak Istenről. Úgy félnek Tőle, mintha Ő rendőr lenne és mindig

csak arra ügyelne, hogy senki rossz-
szat ne tegyen, végül pedig örömmel
és elégtétellel dörzsölné a kezét, ha
rajtakapott valakit s így gondolkoz-
na: Na most megint „elcsíptünk“
egy jómadarat! Ennek aztán alapo-
san ellátjuk a baját! Ez részünkről
a leghelytelenebb, Istennel szemben
pedig méltatlan elképzelés volna.
Semmi sem fájhat úgy megváltói
Szívének, mint az ilyen bántó elkép-
zelések. Mindig újból lelkünkre kö-
ti: Az Emberfia nem jött lelkeket
elveszteni, hanem megmenteni...
Nem akarom a bűnös halálát, hanem
hogy megtérjen és éljen... — De
még ez sem elég, az csak a lelki
élet előfeltétele, hogy ne féljünk Is-
tentől. Az isteni Gyermek még sok
egyébre akar megtanítani bennün-
ket.

A gyermek nem barátja a forma-
ságoknak, a szertartásosságnak, a cí-
meknek, stb. Épp ellenkezőleg, nincs
benne érzék az ilyen dolgok iránt.

Ha gyermekkel akarunk beszélni, nincs szükség könyvekből tanult szó-
lásformákra és szép frázisokra. Egy-
szerűen szólunk hozzá, úgy ahogy
szívünk diktálja. Megmondjuk, amit
gondolunk s minél egyszerűbben,
annál jobb. — A gyermek mit sem
tud még osztály- és fajkülönbségről.
Mindenkit szívesen lát, a pásztoro-
kat és királyokat, a szegényeket és
gazdagokat, a szerényeket és bölcse-
ket, a föld kicsinyeit és nagyjait, a
zsidókat és a pogányokat, honfitár-
sait és a külföldieket, mindenkit
barátjának tekint.

Ebben is Isten finom ujjmutatá-
sát, kedves figyelmeztetését láthat-
juk, hogy miként érintkezzünk vele:
Ő igazán nem azért jött az égből a
földre, mert pompára és gazdagságra
vágódott. Az első „nemesemberek“,
akiket királyi „udvarába“ hívott,
egészen egyszerű pásztorok voltak,
akik nyájukat őrizték éjszaka. Min-
denki szabadon beléphetett „palotá-

jába“, még az oktalan állat és az éjféli hideg is.

Érintkezzünk Vele hát mi is gyermeki egyszerűséggel és természetességgel. Ne feledkezzünk meg a köteles tiszteletről sem, de legyünk teljesen szabadok és fesztelenek, formaságok és társadalmi „etikett“ nélkül. Minél gyermekibbek és egyszerűbbek vagyunk, annál jobb. Az Istennel való érintkezésben nincs szükség állandó, vagy könyvből tanult formulákra sem. Ma persze szívesen hivatkozunk az ősegyház liturgiájára és imádságára. Csakhogy az ősegyház imamódja „liturgiátlan“ volt, mert rögtönözve, sugalmazás után imádkozták. A liturgikus szövegezésre is szükség volt a közösségi istentisztelet miatt, de ez csak későbbi időkben keletkezett. Kétségtelenül a liturgia feladata, hogy imádkozni tanítson minket. A liturgia formához kötött imája azonban nem tarthat vissza bennünket a szabad,

egyéni, személyes imádságtól. Krisztus ugyan valóban megígérte, hogy ahol ketten-hárman összegyűlnek az Ő nevében, Ő is közöttük lesz (Mt. 18, 20.), de ugyanaz a Krisztus mondja: (Mt. 6, 6.) „Te pedig, mikor imádkozol, menj be kamarádba és ajtót betéve imádkozzál Atyádhoz a rejtekben; és Atyád, ki lát a rejtekben, megfizet neked. (7.) Imádkozván pedig ne szaporítsátok a szót, mint a pogányok, mert azt vélik, hogy sok beszédükért nyernek meghallgattatást. (8.) Ne legyetek tehát hozzájuk hasonlók!”

Nincs tehát ellentét a kötött formájú, liturgikus és a szabad, személyes imádkozás között, sőt e kettő szükségszerűen összetartozik s kiegészíti egymást. A liturgia kötött formájú imája megengedi, sőt követeli a személyes imáhozjárulást. A liturgikus imádságok gondolatmenete és érzésvilága oly általános középfekvésben mozog, hogy ezekbe, mint

nagy áldozati edényekbe, bele kell még helyeznünk személyes valónkat is. Ha ezt elmulasztjuk, akkor nálunk, elfoglalt, modern embereknél könnyen fennállhat a veszély, hogy a liturgia révén nem megtanulunk, hanem inkább elfelejtünk imádkozni. Mások imájára támaszkodunk, ahelyett, hogy a magunk nyelvét gyakorolnánk. Idegen ima álarca alatt állandóan elmegyünk Isten mellett és elkerüljük a személyes találkozást, a négyszemközti beszélgetést, pedig ez az igazi imádságnál sohasem nélkülözhető.

Ezzel nem akarjuk kétségbevonni a liturgikus ima fontos szerepét az Egyházban. Csak azt akarjuk mondani, hogy a közösségi, formához kötött, liturgikus imát egyéni, személyes imával kell kiegészítenünk.

Imádkozni annyi, mint Istennel beszélgetni. De melyik imakönyvben találjuk meg éppen azokat az imákat, amelyek megfelelnek pillanatnyi

lelkiállapotunknak. S még ha megtalálhatnók is, akkor is csak annyiban lenne értékük, amennyiben lelki tulajdonunkká válnának. Ez viszont mások gondolataival kapcsolatban persze sokkal nehezebb, mint ha szívünkől fakadó imát mondunk.

Semmiesetre se elégedjünk meg azzal, hogy Istennek felolvasunk valamit egy imakönyvből. Ha látogatót kapunk otthon, akkor sem olvasunk fel neki valami könyvből, mert különben látogatónk szerfölött csodálkoznék és így szólna: „Mit jelentsen ez? Én azért jöttem hozzád, hogy beszélgessek veled, te pedig folyton csak felolvasol nekem. Ezt nem értem. Ha így viselkedel, máskor egyáltalán nem jövök el hozzád!” — Ha már a közönséges látogató is furcsálja a dolgot, annál kevésbé szereti az Úristen, midőn szívünkbe jön a szentáldozásnál vagy ha mi keressük fel Őt a kápolnában vagy akár csak szívünk kis kamrájában. Az

ilyen alkalmaknál legalább próbáljunk meg szabadon és fesztelenül társalogni Istennel.

Főként az eucharisztikus Üdvözítővel való érintkezésünkre álljon ez a szabály. Ismételjük el számtalanszor: a Szentostya nem egy szent *dolog*, mint például egy ereklye, hanem élő *személy*, maga az élet Szerzője! Gondolkodó és érző Lény, aki végtelenül fölöttünk áll gondolatai mélységét és érzelmei finomságát tekintve. Milyen gondolatokkal, milyen érzésekkel jön Ő a szívünkbe? Mit helytelenít bennünk legjobban? Hogyan javíthatnánk a dolgokon? — Kérdezzük meg Őt, hisz Ő a mi jövőendő Bíránk. — Azután pedig figyeljük, mit akar nekünk mondani, hogyan szól hozzánk lelkiismeretünkön keresztül. Persze akkor csendet kell teremtenünk lelkünkben. Amíg még szenvedélyek tombolhatnak büntetlenül szívünkben, nem hallhatjuk meg az Úr finom hangját. Pedig az is a

társalgás szabályaihoz tartozik, hogy az ember ne csak mindig maga beszéljen, maga tartsa szóval vendégét, hanem, hogy a látogató is szóhoz juthasson, főként, ha ilyen nagy Úrról van szó és hogy meghallgassuk, amit mondani akar.

Ez tehát az „imádkozás“ és erre mindenki képes. Ehhez nincs szükség sok szóra és meghatározott formákra. Minden formának csak egy a célja, hogy segítsen gondolatainkat és érzéseinket kifejezni. Ha formák nélkül is meg tudjuk ezt tenni, annál jobb. — Az imádság az emberi szív anyanyelve, ezt mindenki megérti. Egyszerű lelkek még inkább megértik, mint mi „műveltek“. Legyünk újból egyszerűek: „Bizony mondom nektek, ha meg nem változtok és nem lesztek mint a kisdédek...!“ (Mt. 18, 3.) És: „Hálát adok neked Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsektől és okosaktól és kinyilat-

koztattad a kisdedeknek.“ (Mt. 11, 25.) Ehhez még tudós útmutatásra sincs szükség. Az ilyesmi csak fölöslegesen bonyolítja a dolgokat. Tudjuk, hogy a szemlélődő ima milyen hasznos, sőt a tökéletességre törekvőknek mennyire szükséges. Ezt minden lelki ember egyhangúlag elismeri, tehát a szemlélődés nem lehet annyira bonyolult, amint egyesek gondolják.

Tagadhatatlan, hogy minden ember szenved bizonyos ideig lelki szárazságban. Az ilyen szárazság lehet Istentől küldött megpróbáltatás, vagy pusztán természetes okok, mint testi fáradtság, gyengeség, vagy idegesség folyománya. Ilyenkor viszont nem szabad görcsösen kikényszerítenünk azt, amit legjobb akarattal sem tudunk megszerezni (ez még fokozná a bajt). Vegyük elő nyugodtan és magától értetődően újból a könyvet és imádkozzunk abból.

A szemlélődés anyagát általában

valamely könyvből vesszük; az ilyen külső ösztönzés nélkül eltokosodik a lelki élet.

Melyek még ezenkívül a gyermek tulajdonságai?

2. A gyermek szereti szüleit, nagy hajlandóságot, ragaszkodást, fogékonyságot mutat a *szeretet* iránt. — Közönséges gyermeknél, aki még nem jutott el eszének használatára, csupán ösztönről beszélhetünk, melyet a természettől, illetőleg végső fokon Istentől kapott. Másként áll a helyzet a bethlehemi isteni Kisdednél. Ő mindenkor színről-színre látta Istent s kezdettől fogva birtokában volt eszének. Benne nem vak ösztön volt a szeretet, hanem inkább tudatos erény. Nem tételezhetjük fel, hogy a Fiú, aki még férfikorában is annyira szerette Édesanyját és a kereszten haldokolva is legkedvesebb tanítványának, Jánosnak oltalmába ajánlotta őt, kicsiny gyermekségében ne szerette volna ugyanolyan forrón.

Hiszen látjuk, milyen bátran vonja kérdőre a Szűzanya a tizenkétéves Jézust a templomban: „Gyermekem! miért cselekedtél így velünk? Ime atyád és én bánkódva kerestünk téged.“ Lám, félelem nélkül szólhat hozzá és bár nem értette meg Fia szavát, ez mégis visszatér velük Názáretbe.

Érdemes kissé időzni az isteni Gyermek mélységes szereteténél. Ő csodálatosan értett a szeretethez, tudott szeretetet adni és elfogadni, végtelen fogékonyságot mutatott a vizsontszeretet iránt. Mindezek a tulajdonságok, melyek a betlehemi Kisdedet diszítették, az Isten tulajdonságai. Ilyen Ő valójában, ilyenek kell elképzelnünk Őt, ha helyes módon akarunk érintkezni Vele. Ezért olyan jelentős az isteni Gyermeknek e jellemvonása.

Sajnos még mindig akadnak olyan keresztények, sőt katolikusok, akik úgy gondolják, hogy az Isten tiszte-

lete nagy istenfélelmet, az Ő végtelen fölségének és szigorú igazságosságának tudatát jelenti. Az ilyen emberek elismerik ugyan, hogy néha Istennel szemben is helyénvaló a bizalmasság, de rengeteg megszorítást tesznek az esetleges tiszteletlenség kiküszöbölésére úgy, hogy az egyszerű ember okosabbnak tartja, ha nem is merészkedik ilyen veszélyes területre. — Mások ismét abba a hibába esnek, hogy hátborzongatón ecsetelik a rajongó érzések veszélyét és azt a gondolatot keltik másokban, hogy semmi sem ingerli az érzésvilágot oly végzetesen, mint éppen a jámborság. — A végtelenül bölcs Isten öröktől fogva átgondolta elhatározásait és jónak találta, hogy a lehető legbájosabb formában, az édes kisgyermek alakjában nyilatkoztassa ki magát. Isten önként mindenben hasonlónak lett hozzánk, kivéve a bűnt, „közöttünk lakozék“ s még most is közöttünk van és el-

halmoz bennünket szeretetével. S mégis, szinte úgy tűnik, hogy ez az Isten nem látja szívesen, ha szeretetét odaadással viszonzozzuk s azt képzeljük, hogy mindig örömmel fogad bennünket. — Az olyan emberek, akik mindig csak az Isten iránti tiszteletet hangsúlyozzák, nagyon hasonlóak a régi farizeusokhoz. Róluk mondta az Üdvözítő, hogy olyan terhet raknak másokra, amelyeket senki sem tud elviselni. Janzenisták ezek, akik túlzott tiszteletükben azt érték el, hogy még jámbor keresztények is csak évekint egyszer s akkor is csak kényszerűségből járultak az Úr asztalához. Ez nem a kereszténység szelleme, nem Krisztus szelleme. — Kérdezzük csak magunktól:

Lehetséges-e, hogy az Úristen — világosan szólva — utólag kissé „szégyeli magát“, amiért emberré lett? Hogy rendkívül „kínos“ neki, ha arra emlékeztetik, hogy egykor kicsiny, tehetetlen gyermekként feküdt

anyja karján? — De hiszen a katakombákban számos kép ábrázolja Őt ebben a helyzetben s Ő maga is minduntalan kisgyermek alakjában mutatkozott a Szentostyában!

Szeretetével és ragaszkodásával, amelyet irányunkban mutat, bizonyára azt akarta elérni, hogy bennünket is hasonlóan bensőséges és gyöngéd *viszontszeretetre* buzdítson s biztatni akar, hogy ne féljünk tőle, hogy éppúgy járuljunk Hozzá, amint Ő jött el hozzánk. Miért öltötte magára a mi emberi testünket, miért vette fel éppen a gyermek bájos, megnyerő alakját és modorát, aki mindenkinek csak szeretetet ad és viszontszeretetre sóvárog? Miért tette ezt, ha nem azért, hogy így megnyerje szívünket? Ő tudta, miért ad nekünk ennyi szeretetet, ennyi bizalmat: azt akarta, hogy tekintsünk el a hamis félelemtől és túlzott tisztelettől s éppúgy érintkezzünk Vele, mint Ő mivelünk. Arra vágyott, hogy szere-

tetét és bizalmát hasonló szeretettel és hasonló bizalommal viszonzzuk.

3. A jó gyermek további tulajdonságaihoz tartozik a nagy *tanulékony-ság*. Tanulékony-ságon értjük a készséget, hogy másoktól elfogadjuk a tanítást s a vágyat, hogy tanuljunk. Közönséges gyermeknél ez kimondottan helyes, sőt egyenesen szükséges, hiszen a gyermek tapasztalatok és ismeretek nélkül jön a világra s ezért hosszú ideig mások utasításaira szorul. Másképp áll a helyzet az isteni Kisdednél. Isten volt, tehát mindenttudó. Most azonban csak emberi lényével, emberi testével és lelkével foglalkozunk. Erre csak azt mondhatjuk, hogy az isteni Gyermek is tanulni akart, mint a többi gyermek s hogy egyre inkább „növekedett bölcseségben“. (Luk. 2, 52.) Emlékezetében lassankint egyre több tapasztalatot gyűjtött össze, emberi értelme éppúgy tudott következtetni, mint a mienk. Érzékei, akárcsak a

mieink, állandó kapcsolatban tartot-
ták a külvilággal. Ezekkel és értel-
me segítségével — a legtökéletesebb
értelem volt ez, melyet Isten valaha
teremtett — megfigyeléseket tett,
hasonlatokat fedezett fel. Feltételez-
hejük továbbá, hogy az Úr az Ő
szent Anyjától és nevelőatyjától írni
és olvasni is tanult s a rendes isko-
lai ismereteket is elsajátította, amint
ez az akkori zsidók között szokás
volt. Hiszen hallottuk, hogy tizenkét-
éves korában résztvett a — mai
szóval^e — „katekizmus oktatáson“.
(Lk. 2, 46.) Később az Üdvözítő kö-
zönséges ácsinas lett Szent József
mellett. — Egyszóval, bőven volt al-
kalma, hogy a tanuló, fejlődő ifjú
erényeit gyakorolja s vállalta a kö-
töttséget, a függést s olykor még a
mellőzést is, amely mindezekkel
együtt jár s amit éppen a modern
ember oly elviselhetetlennek gondol.
A mai ember méltóságán alulinak
tartja, hogy másoktól tanuljon s be-

vallja, hogy bizony nem tud mindent. Pedig éppen a modern embernek sokkal több oka lenne, hogy tisztelettel hallgassa meg a tanítást és tanulékony legyen. Nem csupán azért, mert nem vagyunk mindentudók, mint az Úr Krisztus, hanem abból az egyszerű okból is, mert ma sokkal több a tanulnivaló, mert az emberi tudás minden téren hatalmasan fejlődött s még mindig fejlődőben van. Csakhogy a modern „emberfölötti emberre“ ez éppen az ellenkező hatást teszi. Mindegyik azt hiszi, hogy ő maga hivatott a mások tanítására, mielőtt még bármit is tanult volna. A mindennapi életben bámulatosan sok magacsinálta „tudóssal“ találkozunk, akik készségesen közvetítik „mélyenszántó“ ismereteiket az emberi és isteni tudományról mindazoknak, akik hajlandók őket meghallgatni; ők maguk viszont soha senkire sem hallgatnak.

Éppen ellenkezőleg viselkednek. tehát, mint az isteni Kised.

Valamennyien hajlamosak vagyunk kissé az ilyesmire. Törekedjük hát tanulékonyagra, tárjuk ki szívünket és legyünk hálásak minden jó tanításért, örüljünk, ha segítséget kapunk másoktól. Igyekezzünk őszintén keresni az igazságot, legyünk alkalmazkodók és engedékenyek. nem pedig önfejűek, nyakasok, különködők. — Ugye milyen sokan vagyunk ilyenek? — Tanulékonyág nélkül nincs tanultság. Ha valaki nem tanulékony, nem tehet szert emberi tudásra sem, annál kevésbé isteni tudásra. A nehézség sohasem az, hogy Isten nem akar bennünket tanítani, hanem az, hogy mi nem akarunk Tőle tanulni. Túlságosan kevésbé ismerjük önmagunkat, gyengeségeinket, elsőrendű szükségleteinket, legnagyobb veszélyeinket. Úgy véljük, hogy lelkünkkel egyetemben valami szellemi eldorádó-félében

élünk, ahol minden magától repül oda hozzánk. Hogyan ismerjük meg így a végtelen Istent? Csak Ő maga nyilatkoztathat ki valamit Önmagáról, mert emberi kutatás számára Ő megközelíthetetlen. S mégsem tudja isteni napját lelkünkbe sugározni, mert túl büszkék vagyunk s nem akarunk tanulni Tőle. Oly nagy a magunk okozta sötétség a szívünkben, hogy észre sem vesszük már a világosság hiányát s így nem is áhítozzuk már a világosságot. Nem is tudjuk, mennyire szegények, gyengék és betegek vagyunk: „Mert azt mondod: Gazdag vagyok és igen sok kincsem van és semmire sem szoruló; és nem tudod, hogy te vagy a nyomorult és szánalmas és szegény és vak és meztelen. Tanácsolom neked, hogy végy tőlem tűzben megpróbált színaranyat, hogy meggazdagodjál: és öltözzél fehér ruhába, hogy ne legyen látható meztelenséged szégyene; és szemkenőccsel kend

be szemedet, hogy láss.“ (Jel. 3, 17—18.)

És azt se feledjük, hogy Isten nem csupán közvetlenül tanít bennünket a lelkiismeret útján, hanem mindenekelőtt az Ő helyettesei által itt a földön, akikhez így szólott: „Menjetek és tanítsatok minden népet...!“ (Mt. 28, 19.) és: „Aki titeket hallgat, engem hallgat...“ (Lk. 10, 16.)

Manapság olyan környezetben élünk, amely teljesen elvesztette már a gyermeki lelkiületet s ehelyett büszkén hirdeti az „emberfölötti ember“ evangéliumát. Napról-napra ezt a modern szellemiséget szívjuk magunkba. Szinte lehetetlen, hogy meg ne fertőzzön bennünket is. Mindannyiunkban van valami ebből az uraskodó, gyermekietlen szellemből.

Segítségünkre lesz, hogy az isteni Kisdedhez hasonlóbba és Istennel szemben tanulékonyabbá legyünk, ha igyekszünk mindennapi életünkben

több tanulékonytságot s mások iránt több megértést, érdeklődést tanúsítani; ha megpróbáljuk megérteni, hogy mások másként látják és ítélik meg a dolgokat, mint mi magunk; ha több kíméletet és engedékenységet mutatunk nem tartunk ki oly dacosan saját nézetünk, saját ítéletünk mellett. Ha ilyen módon gyakoroljuk a mások szerény, szeretetteljes megértését, közelebb jutunk az isteni Kisdedhez is, aki — bár maga volt a mindentudó Isten — mégsem félt saját, tökéletlen teremtményeitől tanulni itt a földön.

Az érzelmek szerepe a jámborságban

Szalézi Szent Ferenc mondotta a korabeli táncokról, hogy olyanok mint a gombák: a legjobbak sem érnek sokat, a legrosszabbak viszont nagyon ártalmasak. — Hasonlóan rossz hírük van az érzelmeknek sok

aszkrétikus író szemében. A lehető legnagyobb bizalmatlansággal kezeli őket és sokkal szívesebben látják, ha az érzelmek teljesen kikapcsolódnak a jámborságból. „Óvakodj az érzelmeidtől! Ne bízzál bennük! Ne kövesd őket, mert veszedelmes vezetők!“, hangzik a lelki emberek figyelmeztetése. S valóban sikerült is általában azt a benyomást kelteniök, hogy a lelki életben annál biztosabban haladhatunk előre, minél kevesebb bennünk az érzelem, vagy (mert hiszen minden embernek vannak érzelmei), minél kevésbé mutatjuk ki őket. Ez a kérdés önmagában is, következményeiben is rendkívül fontos s így ne tekintsük elveszett időnek, ha ezzel is foglalkozunk egy kicsit.

Mi voltaképpen a keresztény élet-eszmény? Valóban az a megcsontosodott filiszter a példaképünk, aki rendszeresen megöli, vagy helyesebben: igyekszik megölni minden ér-

zelmét? (Ez ugyanis sohasem sikerülhet tökéletesen). Olyan ember, aki úgy tesz, mintha teljesen érzéketlen lenne Isten gyönyörű világa vagy a művészetek birodalma iránt? Olyan ember, akinek nincs érzéke a teremtés csodálatos rendje és törvényszerűsége iránt? Aki nem látja meg a ragyogó színpompát, az emberi szépséget s a mozgás ritmusát? Aki nem hallja a bájos dallamot és a hangok világának harmoniáját? Valóban azt hisszük tehát, hogy örömet szerzünk mennyei Atyánknak, ha mi, az Ő gyermekei, lehetőleg érzéketlenül, közömbösen szemléljük a teremtés minden szépségét? Ha mintegy megvetően eltaszítjuk magunktól az Ő keze művét? Ne köszönthessük hát ujjongva a felkelő nap sugarait, melyek aranylóan vonják be a hegyormokat, új életre keltenek mindent, fényt, erőt, meleget árasztanak — az isteni kegyelem napjának visszfényét? Ne hallgathas-

suk a vihar hatalmas dübörgését, midőn tovaszágul az erdei fák fölött s még a legerősebb törzsek is nyögve hajladoznak nyomása alatt? Vagy a szellő finom susogását, mely gyengéden himbálja a virágok bájos kelyhét? Vajjon mindez nem tükörképe-e Isten működésének az emberi lélekben? Vihar zúgásában jelent meg az első Pünkösdőn s a szellő susogása közben szólt Elizeushoz, az Ő prófétájához. (Kir. 3, 19, 12.) Sohasse merülhessen el lelkünk a végtelen nyugalomban, melyet az alvó tenger áraszt? Ne próbáljunk soha tekintetünkkel a kéklő mélységekbe hatolni? Ne legeltethessük szemünket a végtelen tenger messzi felületén, mely talán legtökéletesebben, legérthetőbben példázza azt, ami meghalad minden elképzelést és minden megértést: a Teremtő végtelenségét és örökkévalóságát? Sohasse kelhessen bennünk a vágy, hogy távol a világ zajától és hajszájától, a

föld pora és a nagyváros fülledtsége fölé emelkedve, szent hallgatásban, magányos hegycsúcson egyedül lehessünk Vele, a természet Alkotójával? Nem maga Krisztus tanított-e bennünket erre, midőn „szokásához híven kiméne a hegyre imádkozni.“ (Lk. 6, 12.)

Persze vannak a szentek életében is példák az ilyesmire. Egyes kiváló lelkek elhatározták, hogy gyökerestül kiirtják érzelmeiket. De itt a kifejezés valószínűleg erőteljesebb volt, mint a megvalósítás. Mindenesetre kivételeknek tekinthetjük őket. Most azonban nem a kivételekkel foglalkozunk, hanem az átlaggal, a rendes lelki élet közönséges elveivel. A kérdés az, hogy érzékeinket, képzeletünket, kedélyünket és érzéseinket a lelki élet ellenségeinek, vagy pedig barátainak és szövetségeseinek tartjuk-e. — Nem tűnik-e már első pillantásra is gyanusnak, hogy Isten olyan képességeket adott nekünk,

amelyek földi vándorutunkon állandó csapdát jelentenének? Olyan képességeket, amelyekben nem bízhatunk, amelyek ellen állandóan harcolnunk kell, anélkül, hogy valaha is urrá lehetnénk rajtuk? Nem jár-e ez a fölfogás egészen közel Luther tévtanához, mely szerint emberi természetünk az eredendő bűn folytán gyökerében megromlott; nem csupán meggyengült (ahogy mi katolikusok hisszük), hanem alapjában megmérgeződött? Mi katolikusok tudjuk, hogy Ádám bűne megzavarta azt az egyensúlyt, mely Isten tervei szerint értelmünk és ösztönéletünk közt uralkodott volna. Szenvedélyeink, azaz érzelmeink most nem várják be az értelem parancsát — mint a bűnbeesés előtt. Ezt a nagy szerencsétlenséget, sok más baj forrását, hozta ránk az első bűnbeesés. Ezáltal azonban még nem romlott meg természetünk teljesen, gyökeresen. Inkább csak elveszített valamit, ami-

re nem volt jogcíme, valami védelmet, ami nem tette ugyan lehetetlenné a bűnözést (amint azt Ádám példájából is látjuk), de időt adott, hogy gondolkozzunk, mielőtt komoly bajt zúdítanánk fejünkre.

„Csak hidegvér!“ Ez mindenesetre jó alapelv az olyan embernek, aki izgató dolgokkal foglalkozik. A lelki harcban még fontosabb ez, mint a földi létért való küzdelemben. Ez a magyarázata, vagy legalább egyik magyarázata annak, hogy miért óv oly sok lelkivezető az érzelmektől Isten szolgálatában. Az érzelem túlságosan felhevít, amint mondják, megzavarja a tiszta ítéletet és vakon hajt előre, majd pedig — esetleg már a következő pillanatban — épp oly gyorsan tűnik el, ahogy keletkezett s magunkra hagy a veszedelmes zátonyok között. Az ilyen felfogás szerint legjobb lenne lehetőleg érzelmek nélkül boldogulni. Tartsunk távol magunktól minden ér-

zést, tekintsük őket kellemetlen és veszélyes tolakodóknak, mert csak úgy tetszhetünk Istennek, ha Hozzá való viszonyunk a lehető legjózanabb, legüzletszerűbb.

Ha így élünk, akkor mindenesetre elkerüljük a hisztéria és az álmissztikus képzelődés veszedelmét. — De nem jutunk-e ezzel gyanusan közel a jéghideg, sivár, erőtlen és színtelen istentisztelethez: olyan valláshoz, mely kétségbeejtően emlékeztet a racionalizmusra? Van racionalizmus a jámborságban is! Bármit mondjanak is az óvatos erkölcs-tanítók és szigorú aszkéták: szabad hinnünk, hogy az Úristen, aki annyi csodálatos testi és lelki adománnyal halmozott el bennünket, műveivel egészen sajátos célt akart szolgálni s nem hiába adta nekünk ezeket a képességeket. Ő teljesen a maga számára teremtett bennünket, az ő lakóhelye vagyunk s általa szentelődünk meg (Jn. 14, 23.), azt akarja,

hogy *minden* képességünkkel Őt szolgáljuk. Testünkkel külsőleg tiszteljük Őt; ez viszont csak kifejezése a lélek belső hódolatának. A lélek célja az, hogy minden képességével magába fogadja Istent, hogy így minél jobban megismerje és szeresse Őt. — Az olyan tanítás, mely kizárja a lelki életből természetünk egy részét vagy elhanyagolja és ellenségnek tekinti azt, már eleve rossz. Hiszen Isten alkotta egész természetünket s ezért azt kívánja tőlünk, hogy lényünk minden cseppjével Őt szolgáljuk. Érzékeink, képzelőtehetségünk, kedélyünk és érzelmeink is Isten befogadására valók s közelebb visznek bennünket Hozzá. A föld az Ő lábának zsámolya, amint az Úr maga mondja s ezért minden Őrá emlékeztessen, gondolatainkat minden az Ő trónusához repítse, mely a felhők mögött van elrejtve. — Szívveljük meg jól ezt a tanítást mi, akik a huszadik században, nem ka-

tolikus környezetben élünk. Ha hamis eszményeket alkotunk magunknak és nem látjuk tisztán, mit kíván tőlünk Isten, hogy tetszését megnyerjük, akkor sok fölösleges nehézséget vállalunk s ellenkező irányban haladunk.

Vegyük például érzelmeinket: mennyiben használhatjuk és ápolhatjuk ezeket Isten szolgálatában? Az Egyház liturgiájában, hivatalos és szertartásos jellegében rendszerint a következő megszólítással kezdi imádságait: „Mindenható örök Isten...” Úgy látszik, mintha előszeretettel választana ilyen megszólításokat, melyek hatásosan domborítják ki Isten végtelen fölségét. Talán ez az oka annak, hogy a protestánsok általában „Mindenható“-nak nevezik Istent. Ez a körülmény mellékesnek látszik, pedig nem az. Ez ugyanis azt jelenti, az Istennel kapcsolatos első gondolatuk, képzetük: az Ő hatalma, mely uralkodik mindeneken és a-

mely előtt meghajlik minden. Vagy pedig úgy képzelik Őt, mint Mindenttudót, aki vizsgálja a szíveket és veséket és szigorúan számot kér a legcsekélyebb meggondolatlan kijelentésért is, amit valaki véletlenül tett. Hiszen igaz, hogy Isten mindenható, mindenttudó, minden teremtmény Bírója. De vajjon *csak* ez, vajjon azt akarja, hogy mindenekelőtt ezen tulajdonságait tartsuk szemünk előtt? Hiszen akkor csak ijesztgetni akarna minket, szegény, gyenge, elvakult bűnösöket, ahelyett, hogy magához vonzana bennünket! Nem lehet túlbecsülni azt a végzetes hatást, amelyet az ilyen torz, egyoldalú istenszemlélet tesz a gyermekek lelkére, midőn például a szülők, a tanítók, a nevelők, a lelki könyvek kicsi koruktól mindig csak arra intik őket, hogy Isten mennyire utálja a bűnt, milyen szigorúan bánik az emberekkel, mily szörnyű büntetést szab a vétkesre.

Nem mondom, hogy az ilyen kijelentések teológiai szempontból hibásak, csak azt mondom, hogy egészben véve — megfelelő ellensúlyozás és szelídebb megvilágítás nélkül — ferdén és egyoldalúan hatnak. Ezek a fenyegetések semmiesetre sem alkalmasak arra, hogy képet adjanak a jószágos Istenről, aki szeretettel vonz magához, hanem csak a szigorú Bíróról, akinek haragja előtt reszketünk. Egyre csak azt hajtogatják, mennyire gyűlöli Isten a bűnt, de arról nem beszélnek, hogy a bűnöst viszont szereti és hogy mindig sokkal inkább kész megbocsátani, mint büntetni. Nem csoda, hogy az Isten szigorú igazságosságáról alkotott túlzott elképzelések később a felnőtt embernél végzetes gyümölcsöket hozhatnak, kétségeket, lelkiismeretfurdalást, aggályokat kelthetnek s ezek komor árnyékként borulnak sok nagyon is buzgó keresztény ember életére. Később ugyanis nem tudnak

már kiszabadulni gyermekes rémlátásaik bűvköréből és életük végéig szívósan kitartanak az ilyen — mondhatnók — vallási „rémtörténetek“ mellett.

Maga az Üdvözítő cáfolja meg földi életének példájával legjobban azokat, akik esztelen követeléseket támasztanak velünk szemben s azt kívánják, hogy erélyesen nyomjuk el érzelmeinket. Amint láttuk, Ő a lehető legszeretetreméltóbb alakban jelent meg közöttünk: bájos gyermek alakjában, aki mindenkinek csak szeretetet ad és viszontszeretetre vár. Nem szégyelt keserű könnyeket ontani Jeruzsálem felett legnagyobb földi dicsősége napján, amely, mint tudjuk, egyúttal bukásának kezdetét jelentette. Lázár sírjánál érzett fájdalma akkora volt, hogy még ellenségei is így kiáltottak: „Ime mennyire szerette őt!“ Legkedvesebb tanítványát, Jánost az utolsó vacsorán felszólította, hogy

szívére hajtsa fejét s megengedte, hogy szeretetének e megnyilatkozását minden időkre megörökítse e címmel: „a tanítvány, kit Jézus szeret vala“. Nem üzte el a kisdedeket, akik gyermekségük varázsával ostromolták Őt, mert „övék a mennyeknek országa“. Annyira szerette Édesanyját, hogy még a kereszten haldokolva is legkedvesebb tanítványa ol-talmába ajánlotta.

Lám, mennyi érzést, szeretetet mutatott az Úr halandó élete folyamán. Feltámadása után Szent Péternek háromszoros tagadását háromszoros ünnepélyes szeretetvallomással kellett kiengesztelnie. Ezek után valóban különös lenne azt a következtetést levonni, hogy Krisztus akaratából most valamennyien kőkemények, jéghidegek legyünk. Vele szemben, óvakodjunk a legcsekélyebb érzelemmegnyilvánulástól is és az Ő jelenlétében mindig csak lógassuk a fejünket félelmünkben és rettegé-

sünkben. Elképzelhető-e, hogy Ő, aki földi életében olyan barátságos és szívélyes volt, akivel mindenki jól érezte magát s ellenségei bevalása szerint „az egész világ utána indult“, egyszerre megváltoztatta felfogását s elfeledte, hogyan viselkedett Názáretben, a Golgotán és a Tibériás partjain?

A lelki életben manapság nem az érzelmek túláradásában, hanem az érzelmek hiányában van számunkra a veszély.

LELKIÉLET KIS KÖNYVEI

48. Borsiczky Oszkár

UTJELZŐK A JÁMBOR ÉLETRE

200 oldal, ára 2.20 P.

49. Erdey Ferenc

ENGESZTELŐ SZENTMISEÁLDOZAT

112 oldal, ára 1.50 P.

51. P. Considine

REMÉNYKEDJUNK ISTENBEN!

136 oldal, ára 2.— P

52. P. Considine

AZ ISTENI KISDED TANITÁSA

48 oldal, ára 1.— P.

53. Erdey Ferenc

ENGESZTELÉS

106 oldal, ára 1.70 P.

